

Lidvāveres atstājušas Latviju

Publicēts: 22.07.2013.

Gaujienas, Apes un Veclaicenes pusē 2012. un 2013. gada pavasaros projekta „Zaļais koridors” ietvaros notika lidvāverēm piemērotu teritoriju apsekošana. Lidvāvere bija viena tām retajām un aizsargājamām sugām, kurām projekta ietvaros tika pievērsta īpaša uzmanība, meklējot jaunas atradnes un iegūstot informāciju par sugu izplatību. Projektam finansējums piešķirts Igaunijas-Latvijas pārrobežu sadarbības programmas ietvaros. Projekts tiek realizēts Dienvidigaunijas un Ziemeļvidzemes pierobežas reģionā.

Lidvāvere *Pteromys volans* sastopama Eirāzijas ziemeļdaļā. Tā ir koku dobumos dzīvojoša suga, kurai nepieciešamas jauktas, briestaudzes vecumu sasniegušas egļu-apšu un apšu-egļu audzes, kurās izaugušas arī otrā stāva egles. Apses ir tā koku suga, kurā lidvāvere var atrast piemērotu dobumu dzīvošanai. Savukārt egles lidvāverei nepieciešamas kā aizsargs, slēpjoties no plēsējiem - pūcēm un meža caunas.

Latvija atrodas lidvāveres areāla dienvidrietumu perifērijā. 18. gs. beigās – 19. gs. sākumā, kā liecina tā laika publikācijas, lidvāvere bijusi sastopama visā Latvijā, tai skaitā vietumis arī Kurzemē. Pirms 100 gadiem lidvāveres manītas vairs tikai Vidzemē, kur bija saglabājušies tai piemēroti dzīves apstākļi. To skaits un izplatība turpināja sarukt. Pieaugušas lidvāveres ir konservatīvi dzīvnieki: tās no sava 10-13 gadus ilgā mūža lielāko daļu pavada vienā vietā, dzīves iecirknis parasti aptver mežu apmēram 50-60 m rādiusā ap midzeni. Reti kad lidvāveres dodas baroties pārsimts metrus tālu no midzeņa.

Projekta laikā tika pārbaudīti piemēroti biotopi pierobežā teritorijā, kur tie bieži veidoja vienotas mežu teritorijas abpus robežai. Apsekošanai izvēlēti lielāki mežu masīvi, tai skaitā saimnieciskie meži, kuros atbilstoši mežu datu bāzei sastopamas relatīvi daudz audzes ar apsēm, jo šajā reģionā aizsargājamajās teritorijās vairumā gadījumu atrodas lidvāverēm maz piemērotas audzes.

Projekta teritorijā lidvāveres bijušas sastopamas vēl 20. gs. 70.-80. gados, bet pēdējo 20-25 gadu laikā nav atrastas. Arī 2012. un 2013. gada pavasarī, kad tās ir speciāli meklētas šajā reģionā gan Latvijā, gan Igaunijā, tās netika konstatētas. Tas liecina, ka iespējas atrast lidvāveri turpmāk ir pavisam niecīgas vai pat nekādas. Lidvāveru neatrašana tām vispiemērotākajās teritorijās

liecina, ka pat mikropopulāciju pastāvēšana ir ļoti mazticama. Pēdējā zināmā lidvāveres atradne konstatēta no 2001. gadā Balvu pusē dabas liegumā „Gruzdovas meži”. 2013. gada pavasarī saņemtas ziņas par lidvāveres novērošanu, cērtot mežu Liepnas tuvumā. Igaunijā neliela lidvāveru populācija joprojām pastāv valsts ZA daļā.

Apsekojot projekta teritoriju, konstatēts, ka nākotnē sagaidāma situācijas pasliktināšanās attiecībā uz lidvāverēm piemērotu biotopu klātbūtni. Dabas liegumos, kur mežsaimnieciskā darbība ir ierobežota, vecās apses atmirst vecuma dēļ, bet dabiskie traucējumi (ugunsgrēki, vējlauzes) nav pietiekoši, lai sāktos apšu audžu atjaunošanās. Kaut arī saimnieciskajos mežos jaunu apšu ir salīdzinoši daudz, pastāv liela iespēja, ka tās tiks nocirstas pirms sasniegušas savu bioloģisko vecumu.

Lidvāveru skaita un izplatības sarukums novērots to areāla visā rietumu daļā. Kā galvenais iemesls uzskatāma mežsaimnieciskās darbības intensifikācija, kuras rezultātā mežos notiek koku sugu sastāva, kā arī vecuma struktūras izmaiņas. Tas savukārt noved pie lidvāverēm piemērotu biotopu platības sarukuma, to sadrumstalošanās ar sekojošo lidvāveru mikropopulāciju izolāciju un izžušanu. Latvijā kā papildus nelabvēlīgais faktors minams meža caunu skaita pieaugums 20. gs. otrajā pusē.

2013. gada vasarā, gatavojot ziņojumu Eiropas Komisijai par aizsargājamo sugu un biotopu stāvokli valstī, par lidvāveri diemžēl nācies ziņot – izzudusi.

Sandra Ikauniece

Dabas aizsardzības pārvaldes Vidzemes reģiona

projekta „Zaļais koridors” vadītāja

<https://www.daba.gov.lv/lv/lidvaveres-atstajusas-latviju>